

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN KOMÜNİSTLERE TAVRI

Aydınlık Gazetesi, 4 Ocak 2020

Yıldırım Koç

Mustafa Kemal Paşa'nın komünistlere ilişkin tavrında belirleyici olan, bağımsızlık tutkusuydu. İşbirliğinin önkoşulu, Türkiye Komünist Teşkilatı'nın (o günlerdeki ifadesiyle, Türkiye İştirâkiyûn Teşkilatı'nın) "sadece Büyük Millet Meclisi Riyaseti'yle irtibat tesis ve muhafaza eylemesi" idi.

"KOMÜNİSTLERİN ÇALIŞMALARI MECLİS'E BAĞLI OLMALIDIR"

Mustafa Kemal Paşa, 13.9.1920 günü Türkiye Komünist Fırkası yöneticileri Mustafa Suphi Bey ve Mehmet Emin Bey'e, 15.6.1920 tarihli mektuplarına cevaben gönderdiği mektupta şunları yazıyordu:

"Büyük çoğunluğu rençber ve köylüden meydana gelen milletimiz, Batı'nın emperyalizm ve kapitalizm mahkûmiyetinden kendini kurtarabilmek için bunlara karşı birleşmiş olarak mücadele ve mübarezeye karar vermiştir ve bu kararını tatbik etmektedir. (...)

"Gerek şahsen ben ve gerekse bütün mesai arkadaşlarım çoğunluğu rençber ve köylüden ibaret olan milletimizin bağımsızlığını tesis ve temin yegâne gayesini takip etmekteyiz.

*"Memleket ve milletimiz her taraftan emperyalist ve kapitalistlerin hücumlarına maruz bir halde olduğu gibi, fiilen bunlara iştirak eden İstanbul hükümetinin padişahına atfen memleket dahilinde çıkarılan devamlı karışıklıklardan doğan mahalli anlaşmazlıklara da karşı koymak mecburiyetindedir. Dolayısıyla, milletin birlik ve mukavemetini ihlal edebilecek zamansız ve fazla teşebbüslerden sakınmak, milletimizin kurtuluşu açısından elzemdir. Bu lüzumu göz önünde bulunduran **Büyük Millet Meclisi, toplumsal inkılabı sükûnetle ve esaslı surette tatbik etmektedir.***

"Gaye ve prensip itibarıyla bizimle tamamen ortak olan Türkiye İştirâkiyûn Teşkilatı'ndan maddeten ve manen hakkıyla istifade edebilmeliğimiz için, teşkilatınızın sadece Büyük Millet Meclisi Riyaseti'yle irtibat tesis ve muhafaza eylemesi lazımdır. Türkiye dahilinde tatbik edilecek her türlü teşkilat ve inkılâplar ancak bu kanal vasıtasıyla yapılabilir." (ATABE, Cilt 9, 2002, s.328-329)

HALKÇILIK İLE BOLŞEVİKLERİN İLKELERİ ÇELİŞMEZ

Mustafa Kemal Paşa 14.8.1920 günü Büyük Millet Meclisi'nde uzun bir konuşma yaptı. Rus devriminin "bütün insanlığın emperyalist ve kapitalist idarelerin zalimane tahakküm ve zorbalığından kurtarılmasını bir hedef olarak kabul" ettiğini belirtti. Şunları söyledi:

*"Biz memleket ve milletimizin mevcudiyetini ve bağımsızlığını kurtarmak için karar verdiğimiz zaman kendi görüşlerimize tabi bulunuyorduk ve kendi kuvvetimize dayanıyorduk. Hiçbir kimseden ders almadık, hiç kimsenin aldatıcı vaatlerine aldanarak işe girişmedik. Bizim görüşlerimiz, bizim prensiplerimiz herkesçe malumdur ki, Bolşevik prensipleri değildir ve Bolşevik prensiplerini milletimize kabul ettirmek için de şimdiye kadar hiç düşünmedik ve teşebbüste bulunmadık. Bizim itikadımıza göre, milletimizin hayat ve yükselmesinin temini kendi hazım kabiliyetine uygun olan görüşlerdir. Fakat esas itibarıyla incelenirse, **bizim görüşlerimiz -ki halkçılıktır- kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir, halkın elinde bulundurulmasıdır. Yine şüphe yok ki, bu, dünyanın en kuvvetli bir esası, bir prensiptir. Elbette böyle bir prensip Bolşevik prensipleriyle çelişmez.**" (ATABE, Cilt 9, 2001, s.172, 176-177)*

Özetle; işbirliğine evet, bağımlılığa hayır.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NE BAĞLI VE BAĞIMLI TKP

Bu dönemde Komünist Enternasyonal (Komintern veya 3. Enternasyonal) faaliyettedir. Komintern, Bolşevik Partisi anlayışının hakim olduğu merkezîyetçi bir dünya komünist partisi niteliğindedir. Türkiye Komünist Partisi de Komünist Enternasyonal'in parçasıydı ve Komintern kararlarına uymakla yükümlüydü. Komintern'in İkinci Kongresi'nde 6 Ağustos 1920 tarihinde kabul edilen Komünist Enternasyonal'e kabul koşulları (21 koşul) arasında şunlar yer alıyordu:

"14. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, karşıdevrimci güçlere karşı mücadelesinde herhangi bir Sovyet Cumhuriyetine koşulsuz destek vermek zorundadır. (...)"

"16. Komünist Enternasyonal'in kongrelerinin tüm kararları ve aynı zamanda (Komintern'in) Yürütme Komitesi'nin kararları, Komünist Enternasyonal'e bağlı tüm partiler açısından bağlayıcıdır. (...)"

"(...) Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, şu veya bu ülkenin Komünist Partisi (Komünist Enternasyonal'in seksiyonu) adını almalıdır."

Sovyetler Birliği'nin belirleyici olduğu Komünist Enternasyonal'in kararlarına uymak zorunda bulunan Türkiye Komünist Partisi, Türkiye'nin bağımsızlığını ve çıkarlarını değil, bu kararları dikkate almak zorundaydı. Mustafa Kemal Paşa, Sovyet Rusya ve ardından Sovyetler Birliği ile ilişkilerinde, Komünist Enternasyonal'in ve onun bir "seksiyonu" olan Türkiye Komünist Partisi'nin faaliyetlerini yakından izliyordu ve TKP'ye ilişkin politikasını bu bilgiler ışığında belirliyordu. Komintern ve Komintern talimatları doğrultusunda hareket eden TKP'nin politikalarının Türkiye'nin bağımsızlığı açısından sakıncalı olduğu durumlarda TKP'ye hoşgörülü davranmadı.